

Helsingfors/Mariehamn 17.10.2017

Nr 41/17

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
11.9.2017, nr 192/2017.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda, antagen av lagtinget 11.9.2017.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

I blankettlagen görs vissa uppdateringar som föranleds av ny rikslagstiftning. Samtidigt intas några förtydliganden.

Lagstiftningsbehörigheten

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Landskapet tillkommer enligt 18 § 1, 4 och 13 punkterna i självstyrelselagen för Åland lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapets myndigheter, kommunernas förvaltning samt socialvård.

Enligt förarbetena till gällande självstyrelselag (RP 73/1990 rd s. 66) innefattar begreppet socialvård, förutom den egentliga socialvården, även bl.a. barnskydd och barndagvård, specialomsorger om utvecklingsstörda, missbrukarvård, nykterhetsarbete, moderskapsunderstöd, barnbidrag, stöd för vård av barn i hemmet, service och stöd på grund av handikapp samt handikappbidrag.

Administrativa ingrepp i den personliga friheten utgör dock riksbehörighet jämlikt 27 § 24 punkten i självstyrelselagen.

Rätten till social trygghet regleras i grundlagen. Jämlikt självstyrelselagens 27 § 1 punkt utgör stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag riksbehörighet. Enligt 19 § i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Var och en ska genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga, och under ålderdom samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Det allmänna ska, enligt vad närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds-, och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Enligt Ålandsdelegationens bedömning är de nu aktuella bestämmelserna förenliga med nämnda grundlagsbestämmelser.

I landskapslagens 8 § intas, förutom nya hänvisningsbestämmelser till annan landskapslagstiftning, en ny bestämmelse enligt vilken kapitel 3 i lagen om klienthandlingar inom socialvården (FFS 254/2015), som gäller de klientuppgifter som ska antecknas i en klienthandling, skall tillämpas inom specialomsorgerna för utvecklingsstörda. Denna bestämmelse, genom vilken nämnda riksbestämmelser görs tillämpliga i landskapet, gäller behandlingen av personuppgifter. Regleringen av personuppgifter berör ett rättsområde som inte särskilt omnämns i självstyrelselagens uppdelning av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapets och rikets lagstiftande organ. Lagstiftningsbehörigheten bör därför i detta hänseende bedömas utgående från de rättsområden landskapslagstiftningen kan beröra. I fråga om personuppgifter bör även beaktas att enligt grundlagens 10 § 1 mom. är vars och ens privatliv skyddat, och bestämmelser om skydd för personuppgifter ska utfärdas genom lag. I landskapslagen intas endast en hänvisning till nämnda rikslag, varför bestämmelserna kan, till den del de berör rikets behörighet, med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Enligt den gällande delegeringsbestämmelsen i blankettlagens 16 § utfärdas närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av blankettlagen vid behov genom landskapsförordning. Genom landskapslagen ändras denna delegeringsbestämmelse så att landskapsregeringen berättigas att inom landskapets behörighet i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser i överensstämmelse med de i rikslagen föreskrivna bemyndigandena med beaktande av de i landskapslagen intagna avvikelserna. Delegeringsbestämmelsen innebär att landskapsregeringen kan utfärda landskapsförordningar i enlighet med delegeringsbestämmelserna i rikslagen. Enligt Ålandsdelegationens bedömning kan delegeringsbestämmelsen inte

anses beröra grunderna för individens rättigheter och skyldigheter eller utgöra angelägenheter som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Stadgandet uppfyller därmed förutsättningarna för delegering i självstyrelselagens 21 § 1 mom. och grundlagens 80 § 1 mom.

Ålandsdelegationen konstaterar att justitieministeriet i det nu aktuella ärendet meddelat att ministeriet inte avser att inkomma med en i överenskommelsen 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet avsedd bedömning av landskapslagars förenlighet med EU:s regelverk.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare